

već vječna vrijednost prema kojoj se čovjek mora upravljati. Teologija nas upućuje na tu volju Božju ne samo u Starom savezu već daleko više u Novom u kojem je Krist točno kodificirao što je dobro a što zlo, pa zatim koja je najveća zapovijed a koja toj jednaka: ljubav prema Bogu i čovjeku. U odnosu na osobu taj zahtjev je uvijek konkretan, kairoski orijentiran. U odgoj savjesti nužno spada znati odstraniti krive upravljenosti i kriva shvaćanja o moralnom dobru, o ljubavi, bilo da se radi o odnosu prema Bogu ili čovjeku.

U tom smislu je neprihvatljiv etički intelektualizam jer se traži naglašenost volje, slobodno prihvaćanje dobra koje se odnosi na Božji autoritet ili napokon na ljudski koji se ne protivi Božjem. U tom okviru u odgoj savjesti ulazi crkveni i svjetovni autoritet, u kome će svaka osoba pronalaziti potrebnu zbilju temeljenu na istini.

Uvježbavanje prosuđivanja. Čovjek, poznavajući sebe, mora upoznati i svoje okolnosti u kojima se nalazi i djeluje. Hrabrošću i poniznošću ima čovjek djelovati u okolnostima života. Na taj će način steći razboritost za djelovanje savjesti. U nesigurnim slučajevima, a takvih ima, upravo će razboritost doći do svog izražaja u savjesnom djelovanju. Sve to pretpostavlja sigurnost moralnog reda. Dakako, ne krivu „sigurnost“. U tom će smislu dijalog biti sredstvo kojim će se savjest izoštriti i uskladiti s Božjom normom.

Odgoj savjesti u različitim životnim razdobljima. Odgoj savjesti u djeteta. Sve ono što općenito spada na odgoj savjesti spada i na odgoj dječje savjesti. Za dijete je u tom najvažnije životno ozračje — ljubav i toplina roditeljskog srca koje će djelovati na djecu već od njihovih prvih dana shvaćanja, kada im se može govoriti o dobru i zlu, kada im se može govoriti o Bogu koji nas ljubi i od nas očekuje dobro. Sav bi čuvstveni svijet djeteta morao biti tim ispunjen i upravljan. Razum, volja, čuvstvo zajednički moraju rasti u dobru, u ljubavi odgoja djetetove savjesti. Od spoznaje najviše vrijednosti — Boga, nizat će se spoznaja kreposti i kreposnog života a to će onda biti „vrt“ odgoja dječje savjesti.

Odgoj savjesti mladih pretpostavlja subjekt koji nije dječji već mladenački a to znači: svjesniji sebe, onaj koji važi i samostalno gleda u otkrivanju sve više i više svoga „ja“. Svakako će u tom sazrijevanju snagom same naravi biti najviše naglašen seksualni rast i dozrijevanje, počešće puta sukobljeno i s autoritetom roditelja, Crkve, što će izazivati mladenačke krize. U toj dobi potrebno je naglasiti valjanu samostalnost i odgovornost za sva svoja djela. Možda u toj dobi nije prikladna toliko osvetolju-

biva kazna, strašenje grijehom već dublja poezanost s najvećim dobrom — Bogom.

Odgoj savjesti u supruga. Velika važnost, angažman u zajedničkom životu supruga stvarat će ozračje na području najosobnijeg i najintimnijeg životnog doživljavanja, u koje se uklapa i prijelomni i prelazni karakter današnjeg bračnog morala skopčan s pitanjem reguliranja poroda, što već prije braka mora biti načelno jasno tako da se u najintimnijoj zajednici čovjeka i Boga, koji stvara dušu u času začeća, supruzi nađu u zajednici bezgrešne ljubavi. U tome se otkrivaju bračne osobe prožete ljubavlju. Ljubav treba neprestano prožimati substvovanje muža i žene kroz cijeli bračni život, što će se sigurno odraziti na plodu njihove ljubavi, na njihovoj djeci. Uz ovu solidnu i pohvalnu knjižicu morali bismo ipak upozoriti na neke stvari.

Bilo bi dobro da knjižica, iako malena, ipak ima svoj predgovor i uvod, pa makar se radilo i o tome da je knjižica uzeta iz nekog većeg kompleta teoloških razmatranja.

Na 11. str. stoji: ... odgoj savjesti sastoji se u sučeljenju pojedinca... Izgleda mi da bi bio prikladniji izraz suočenje, što dolazi od očji, gledati pak tako već u intelektualnom području za spoznaju govorimo da čovjek gleda... Na str. 27. stoji: „Odgoj savjesti kod djeteta morat će općenito biti religiozan. Dalje autor govori o volji Božjoj i o nasljedovanju Krista. Držim da bi bolje bilo reći: vjerski, jer je to uži pojam od religiozan. Svakako, ova knjižica zaslužuje pohvalu i dobro se smješta u našu vjersko-moralnu ili etičku literaturu.

Josip KRIBL

V. VECCHI: ČUDO OCA LEOPOLDA, Kršćanska sadašnjost — Centar Leopold Mandić, Zagreb—Osijek 1982, str. 100.

U preporuci msgr. Franjo Kuharić, zagrebački nadbiskup, govori nam kako dobivamo još jedno djelo o ocu Leopoldu. U predgovoru nam pisac veli da piše na temelju usmene predaje i već pisanih podataka. Spominje misao pape Pavla VI. da je u „prozirnosti“ toga čovjeka sadržana tolika duhovna veličina.

Zanimljivo je da pisac na prvim stranicama pod naslovom „Posljedni smrti“ navodi čudesa koja su se zbila na njegov zagovor, ali koja su i tražila ubrzanje proglašenja i blaženim i svetim. Jedna je vrsta uslišanje molitve i pojavlji-

vanje samog o. Leopolda nekim osobama. Drugo je uslišanje u materijalnoj pomoći ili bijedi: bolesti ili neimaštini. Treća vrsta je povezana sa spremnim i srdačnim primanjem onih koji su došli u samostan tražiti njegovu pomoć. Četvrta vrsta je postojanost u molitvi koja rađa uslišanjima.

Odgov i obrazovanje: Bogdan Mandić Carević je u šesnaestoj godini pošao u Udine u sjemenište. Novicijat je završio u Bassano del Grappa. Uzeo je ime Leopold-Marija. Nakon toga je pošao u Veneciju na filozofiju i teologiju (Giudecki). 20. rujna 1890. je zaređen za svećenika. Bio je na različitim dužnostima: kapelan u San Pietro di Legnano, u Zadru upravitelj kapucinskog gostinca. Pa onda u Bassanu, Kopru, Rijeci, Tieni i najviše u Padovi. Najprije profesor iz patristike a onda ispovjednik. Ta ga je služba posvećivala, ali je i on njom druge posvećivao. Bio je 40 g. ispovjednikom u Padovi. No kroz cijelo je vrijeme Bogdana, Leopolda prožimala misao kako će u svojoj domovini misionariti i ekumenizirati. Ta ga je misao zahvatila dok je još bio u roditeljskoj kući i primio i od oca i majke dubok religiozni odgoj. Kroz njega je gledao neslaganja katolika, pravoslavaca i muslimana u svom rodnom Herceg Novom i njegovoj okolici. Na žalost, misionarsku službu u strogom smislu nije nikada izvršivao. Providnost je drugačije popuštala uz ljudske manjkavosti i određenja. Pogotovo Istok nije postao područjem njegovog željenog misionarskog djelovanja. Teška ispovjedaonica postala je Leopoldov život. Osjećao se u njoj gdjekada kao u krletki. No sve teškoće je prihvaćao kao žrtvu za svoje penitente. U ispovjedaonici je bio blag, ali i autoritet. Imao je veliku sposobnost, dar za ocjenjivanje stanja pokornika. Bio je u „diplomatskoj“ vezi sa sv. Antunom Padovanskim. Događala su se uslišanja kad je molio i kad je druge slao neka se pomole sv. Antunu. Bio je glasovit ispovjednik Padove za sve slojeve ljudi. Glasovit kao svetac i pomoćnik za života i nakon smrti (30. VII, 1942).

Josip KRIBL

OTAC FRANJO OD SV. MARIJE: SEBI I BOGU PRISUTAN, Kršćanska sadašnjost i hrvatski karmelićani, Zagreb 1982, str. 70.

Bez predgovora i uvoda pisac nam u prvom poglavlju odmah govori: Razum omogućuje spoznati ono što jest. Bog je u tom dublji pa nam se daje kao Onaj koji jest. Razum i vjeru u objavljenog Boga moramo sjediniti. Tada ćemo imati cjelovitu zbilju. U tom ćemo naići i na lutanja zbog napasti i grijeha. Mašta koja gdjekada može koristiti, može i štetiti u spoznaji. Naša težnja mora biti istina pa sv. Ivan od Križa kaže da je potrebno biti sam sa Samim! Potpuno se predati Bogu.

U drugom poglavlju pisac govori o prisutnosti Božjoj: Oca, Sina i Duha Svetoga. To nam je potrebno doživjeti. U tom se malo nezgodno izražava sam pisac: „...i stoga duša koja mu želi ući u trag (Bogu) treba da iziđe iz svih stvari osjećajem svoje volje.“ (str. 12) Tri su zadnje riječi nerazumljive. U sebi trebamo pronalaziti prisutnost Boga. (Sv. Terezija sv. Ivan od Križa) Bog nas promatra, „mjeri svojim očima“. U objavi božanskih stvari razum će gdjekada samo primiti objavljenu istinu i doživljavati je kao nešto od Boga dano. No potrebno je Bogu reći ono svoje nutarnje. Sve nam to može izgledati pomalo i nesigurnim, ali sv. Ivan od Križa nam govori da je to stepenica za više: za sigurnost za koju se ne moramo bojati. A to je hodanje u istini.

Treće poglavlje govori nam o Božjoj prisutnosti, koja je zapravo kraljevstvo Božje među nama ili u nama, a to je nešto najvrednije. Da bismo to mogli ostvariti potrebno je obavljati savjestan ispit savjesti kroz koji ćemo valjano vidjeti sebe, popravljati se i napredovati u duhovnom životu, u kojem Bog treba biti uvijek prisutan. Moje samosudjenje bit će pomognuto Bogom i okrenuto prema onom boljem u budućnosti. Ispit savjesti mora biti prožet čistoćom nakane, i to gledajući na sva djela. Duh Karmela traži od nas poniznost, a ne pretvaranje. Samo je tako moguće ući u duboko zajedništvo s Bogom.

U četvrtom poglavlju pisac nam govori o molitvi kojom se susrećemo s Bogom. Time nam otkriva ljubav koja je posljedica toga, tj. molitve ali i sreće kad doživljavamo darovanog Boga. To je kontemplacija, to je terezijanska duhovnost, razmatranje.